

เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน : กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

Heet-Kong Cultural Technology for Appropriate Governance of Community Ways:
A Case Study of Songyae Village, Khamtoei Subdistrict, Thaicharoen District,
Yasothon Province

ดุษฎี ดวงใจ¹, ทองอินทร์ ไหวดี², สารภี วรรณตรง³ และ ปิยศักดิ์ สีดา⁴

Dutsadi Duangchai¹, Thongin Waidee², Saraphi Wantrong³ and Piyasak Seeda⁴

Received : 15 ส.ค. 2563

Revised : 1 ก.พ. 2564

Accepted : 2 ก.พ. 2564

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแย้ 2) เพื่อวิเคราะห์เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกัน 3) เพื่อนำเสนอเป็นชุมชนต้นแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้คนในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณา แบบกรณีศึกษาทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากชาวบ้าน หมู่ที่ 2 บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบ้านซ่งแย้ จังหวัดยโสธร มีความต่างกันทางศาสนาทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ให้คุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีฮิตคอง ผ่านความรักความสามัคคี ความปรองดองและความอบอุ่นในครอบครัว สร้างความเป็นระเบียบในชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันโดยมีศาสนาที่ต่างกัน เชื่อว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ ที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและปรับเปลี่ยนฐานคิดแนวปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชน เทคโนโลยี วัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของผู้นำ ในการรับเอาวัฒนธรรมฮิตคองเข้ามาเผยแพร่ตามยุคสมัยในชุมชน ที่มีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงฮิตคอง และความรักความสามัคคี ปรองดองและการเคารพนับถือ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อีเมล: dutdaungchai@outlook.com

² กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

⁴ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Doctoral Student, Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Email: dutdaungchai@outlook.com

² Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

³ Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

⁴ Assistant Professor, Dissertation Co-advisor Program in Regional Development Strategies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ต่อผู้อาวุโส ลดน้อยลงไป การนำฮีตคองมาเป็นแนวทางของเทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วม สำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืน 2) เทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมจึงควรใช้ยุทธศาสตร์ความรักความสามัคคีปรองดองในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีตคอง และยุทธศาสตร์ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมของการอยู่ร่วมกัน แม้จะต่างศาสนาเพื่อสร้างวิถีชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบและเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสม สำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืน ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีตคองของศาสนาที่ต่างกันชุมชนและประเทศชาติต่อไป 3) รูปแบบชุมชนต้นแบบหรือวัดกรรมแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกันในศาสนาพุทธ คริสต์ โดยการอยู่ร่วมกัน ด้วยความรัก ความดี การรู้จักให้อภัย และความกตัญญูต่อกันเพื่อนมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : วัฒนธรรมฮีตคอง, ชาตินัพนัธิ์ไท-ลาว, วิถีชุมชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the technology of Heet Kong culture for appropriate governance of community ways of life at Song Yae village. 2) to analyze the co-cultural technology for peace and sustainability of the Heet Kong culture technology as a guideline in religious differences and 3) to present a model of peaceful coexistence, even though the people of the community believe in different religions. This research was an ethnographically qualitative research. The case study was collected through in-depth interviews from villagers of Khamtoei subdistrict, Thaicharoen district, Yasothon province. The results showed that 1. Song Yae community, Yasothon province had religious differences, i.e. Buddhism and Christianity, providing the value of Heet Kong culture and tradition through loveliness and unity, harmony and family warmness, and creating the order in the community and being able to coexist with different religions. They believe that the doctrines of Buddhism and Christianity have been practiced since their ancestors and adjusted from the basics and practices to be consistent with the changes of the community way of Heet Kong culture technology for proper governance of leaders in adopting the Heet Kong culture and spreading it through the ages in communities of both Buddhism and Christianity. It did not affect the conversion of Heet Kong, and the loveliness, harmony, reconciliation, and respect for the elders were diminished. 2. The introduction of Heet Kong as a common cultural technology approach for peace and sustainability for a proper government, the strategy of loveliness, unity, and harmony should be used. In helping to preserve and restore technology to the Heet Kong culture and strategies of technology, the coexistence despite different religions could create a community way becoming a model community and cultural technology for the proper governance for the peace and sustainability of technology, culture, Heet Kong of different religions in the community and nation and 3. The model of difference in Buddhism and Christianity together with loveliness, goodness, forgiveness, and gratitude to our fellow human beings are the foundation of sustainable development.

Keywords : Heet Kong culture, Thai-Lao ethnicity, Community ways

บทนำ

การรวมกลุ่มเป็นเผ่าพันธุ์หรือชาติเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน มีรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดียวกันโดยมีโครงสร้างและประสบการณ์จากระบบนิเวศ และปรากฏการณ์จากธรรมชาติที่ถ่ายทอดให้คนในกลุ่มเดียวกัน เมื่อกลายเป็นชุมชนเกิดผู้นำหรือหัวหน้าเผ่า มีการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันและใช้อำนาจบริหารปกครองคุ้มครองดูแลปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนเป็นประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ สืบทอดกันมาเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นหมู่บ้าน เมือง และประเทศ ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนเป็นวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ข้อห้าม ข้อชะล่า ข้อปฏิบัติที่คนในชุมชนยอมรับ สร้างเสริมอัตลักษณ์การอยู่ร่วมกันย่อมมีความขัดแย้งกันทางด้านความคิด เป็นปฏิปักษ์ต่อการดำเนินชีวิตและทรัพยากรบุคคลในกลุ่มสังคมหมู่บ้าน ชุมชนและเมือง กฎเกณฑ์ที่สร้างหรือกำหนดขึ้นมาอยู่ภายใต้สิ่งที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและศาสนา การยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ จนกลายเป็นกฎของสังคมที่เรียกว่าฮิสตอรีของสังคมที่หมายถึงจารีตประเพณีที่ประชาชนปฏิบัติสืบต่อกันมาและเมื่อเป็นเมือง เป็นประเทศแล้ว ก็จะกลายเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับพลเมืองให้ปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อการมีวิถีชีวิตที่ดีภายใต้การใช้อำนาจบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ผลประโยชน์และความสุขที่ยุติธรรมและยั่งยืนต่อไป

ชนชาติไทยตั้งแต่โบราณเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นบ้านเมือง สามารถแผ่ขยายอาณาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาลจนเป็นประเทศและสามารถปกครองและดำรงตนเป็นอิสราภจนเจริญมาได้ทุกวันนี้ก็ด้วยคุณธรรม 3 ประการที่สำคัญ คือ ความรักอิสระของชาติ ความปราศจากวิหิงสา และความฉลาดในการประสานประโยชน์ ที่ทำให้ประเทศสามารถปกครอง ดำรงความเป็นอิสราภมาได้จนทุกถึงปัจจุบัน (จักร์ พันธุ์ชูเพชร, 2551 : 4) อีกทั้งรูปแบบเทคโนโลยีวัฒนธรรมในการปกครอง ที่มีการควบคุมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่สร้างและพัฒนาจากวิถีประชา จารีตประเพณี ฮิสตอรี ข้อห้ามหรือข้อชะล่า (วิโรจน์ สุวรรณศิริ, 2561 : 3) มาเป็นเกณฑ์ในการยึดโยง และดำเนินชีวิตอยู่อย่างสงบและสันติสุข ในยุคโบราณของสังคมอีสานเป็นสังคมที่อยู่ห่างไกลจากอำนาจรัฐ การปกครอง ได้อาศัยคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นรูปแบบวิถีการควบคุมทางสังคมและการสอนโดยใช้กุศโลบายในการควบคุมสังคมผ่านจารีต ฮิสตอรีประเพณีเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณค่าของสังคม ต่อมาเมื่อมีปัญหาและความผิดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จนผู้นำในการปกครองต้องตรากฎหมายออกมาใช้เพื่อตัดสินข้อพิพาท เพื่อจะรักษาความยุติธรรมของสังคม (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, 2549 : 84)

บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีประวัติเล่ากันว่า พ.ศ. 2451 (ค.ศ. 1908) มีผู้คนหนีตายอพยพจากที่ต่าง ๆ เข้ามารวมกันประมาณห้าครอบครัวจากสาเหตุที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผีปอบ ซึ่งต่างคนต่างอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองซ่งแย้ (แปลว่าที่อยู่ของแย้) พวกเขาถูกทำร้ายและถูกไล่ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านทั้งห้าครอบครัวจึงอับจนหนทาง และได้เดินทางไปหาบาทหลวงเดชาแนล และบาทหลวงอมโบรซิโอที่บ้านเซซังตำบลเซียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร เพื่อให้บาทหลวงทั้งสองช่วยขับไล่ผีปอบ ปีศาจที่สิงอยู่กับตนและครอบครัว บาทหลวงทั้งสองจึงเดินทางเข้าป่าลึกไปตามคำขอ เพื่อมาช่วยเหลือชาวบ้านห้าครอบครัวในหมู่บ้านหนองซ่งแย้ ด้วยความเต็มใจเมื่อสถานการณ์สงบลงชาวบ้านห้าครอบครัวนี้จึงเข้ารับโรมันคาทอลิก ต่อมาเมื่อมีคนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ในปี พ.ศ. 2452 (ค.ศ. 1909) ชาวบ้านได้ช่วยกันปลูกกระท่อป ฝาขัดแตะเล็ก ๆ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา เป็นจุดกำเนิดโบสถ์ซ่งแย้ มีบาทหลวงเดชาแนลเป็นอธิการโบสถ์คนแรก และชาวบ้านในบ้านหนองซ่งแย้ซึ่งเป็นชาวไทยอีสานได้มาเข้ารับนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเกือบทั้งหมด ปัจจุบันแม้จะมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทั้งด้านวัตถุและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมทั้งความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี แต่ฮิสตอรีที่ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่ได้พยายามรักษาสืบทอด ให้ดำรงคงอยู่อย่างยั่งยืนตราบนานเท่านาน แม้ว่าบางฮิสตอรีจะสูญหายไปตามกาลเวลา หรือปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่วิถีชุมชนของบ้านซ่งแย้ ยังคงยึดถือและปฏิบัติ แม้จะมีศาสนาที่ต่างกันทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์แต่ชาวบ้านในชุมชนต่างปฏิบัติและยึดถืออยู่ด้วยความรัก ความปรองดองความสามัคคี และอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมาตลอดพันปี จนเป็นที่ยอมรับกันว่าฮีตบ้านคองเมืองเป็นกลไกควบคุมสังคม (จิระเดช ดิสกะประกาย, 2553 : 46-47) ซึ่ง “ฮีต” เป็นจารีตประเพณีการทำบุญแต่ละเดือนสิบสองอย่างในหนึ่งปี ส่วน “คอง” หรือครรลองที่เรียกว่า คองสิบสี่ หมายถึง แนวทาง กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตภายใต้การอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นหลักในปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบทางสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม โดยแบ่งเป็น คองสำหรับสงฆ์ คองสำหรับผู้ปกครอง และคองสำหรับประชาชนทั่วไป พึ่งปฏิบัติมี 14 ประการ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2521 : 7) กฎหมายโบราณเป็นกฎหมายเก่ามีเนื้อหาครอบคลุมทุกเรื่อง ตั้งแต่เรื่องของผู้ปกครองบ้านเมืองไปจนถึงเรื่องความเป็นอยู่ของชาวบ้าน (อำนาจ พรหมกลัป, 2560 : 649) การปกครองในอดีตก่อนใช้กฎหมาย จะร่วมกับการใช้หลักคำสอนทางพุทธศาสนา เป็นหลักในการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม

กลุ่มชาติพันธุ์ไท ลาว ใช้ทักษะความพอเพียงมาเป็นแนวทางการศึกษานิเวศวิทยา วัฒนธรรมด้วยฮีตสิบสองคองสิบสี่เป็นกลไกทางสังคมในการกำหนดบทบาทวิถีประชา (Folkway) ควบคุมสังคมด้วยจารีต หรือบุญประเพณี 12 เดือน โดยมีข้อห้ามและจารีตเฉพาะ (Taboo and Mores) ส่วนคองสิบสี่ได้จำแนกไว้สิบสี่ข้อ โดยแยกเป็นของผู้ครองนคร พระภิกษุ และฆราวาสที่เป็นเหมือนกฎหมายประจำกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้การดำเนินชีวิตให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติพึ่งพาอาศัยกัน (อัจฉรา ภาณุรัตน์, 2555 : 108-109)

กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาความสงบสุขในสังคม (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2547 อ้างถึงใน โสภี อุ่นทะยา, 2551 : 17) กฎหมายโบราณถึงแม้จะน้อยมาตราและมีการจัดเรียงไว้ไม่เป็นหมวดหมู่มากนัก แต่จะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าสังคมในสมัยก่อนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งมักจะอิงตามหลักของศีล 5 ตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปรียบเสมือนธรรมนูญการอยู่ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันเราเรียกว่า รัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของไทย กฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ และในการปกครองบ้านเมือง ทั้งกฎหมายที่ใช้บังคับและจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบกันมาจะมีส่วนส่งเสริมให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชลบุรี วันที่ 11 ธันวาคม 2512 ตอนหนึ่งว่า

“...สิ่งสำคัญในการปกครองก็คือบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมดการทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนเป็นการนำภูมิรู้ ภูมิธรรมและความสามารถทางวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อเป็นเครื่องมือการปกครองชาวบ้านที่มีกลุ่มอัตลักษณ์หรือชาติพันธุ์เดียวกัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อฮีตคอง ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและศาสนาที่แตกต่างในบริบทของสังคมยุคเทคโนโลยี ที่มีความเจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสมกลมกลืนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

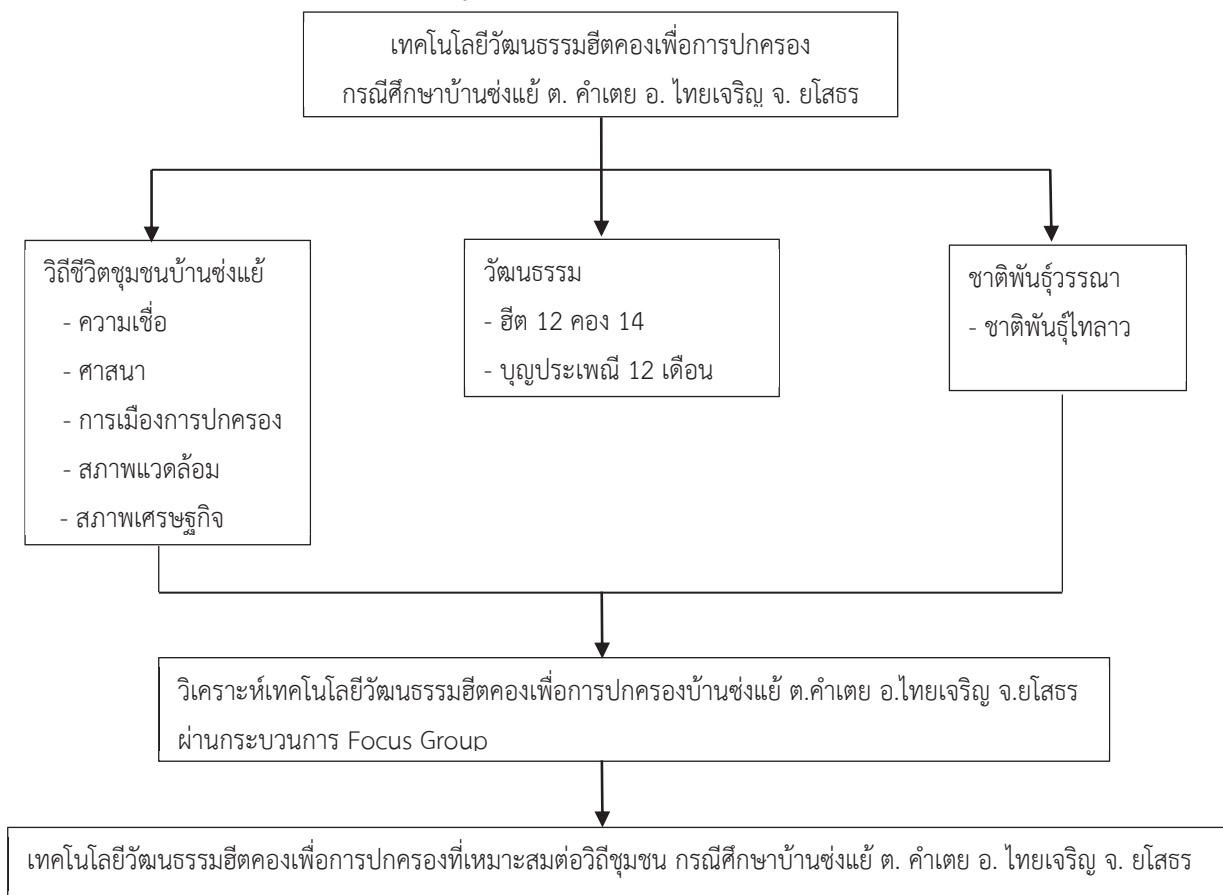
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยางเจริญ จังหวัดยโสธร
2. เพื่อวิเคราะห์เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุข และการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีตคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกัน

3. เพื่อนำเสนอเป็นชุมชนต้นแบบหรือนวัตกรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้คนในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่องเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน: กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตพรรณนาเชิงลึก กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวเป็นภาษาแม่ ทั้งในชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์ และนับถือศาสนาพุทธ โดยคนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในชุมชน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน : กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ชาวบ้าน ผู้นำในหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนาที่ทราบประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนการปฏิบัติตามฮิตคอง จำนวน 20 คน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และออกพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์ในชุมชนบ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic Approach Technique) เพื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์และวิถีชีวิตวิถีประชา วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และพิธีกรรมความเชื่อของคนในชุมชน

และความสัมพันธ์อย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศาสนาที่ต่างกันแล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

สรุปผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชน: กรณีศึกษา บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองเพื่อการปกครองที่เหมาะสมของวิถีชุมชนบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ ซึ่งเป็นกระบวนการนำภูมิรู้ ภูมิธรรมและความสามารถทางวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ เป็นเครื่องมือปกครองชาวบ้าน ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณีฮิตคองผ่านความรักความสามัคคี ความปรองดองและความอบอุ่นภายในครอบครัว สร้างความเป็นระเบียบในชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันตามฐานคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน อีกทั้งเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมของผู้นำในการเผยแพร่วัฒนธรรมฮิตคอง

2. เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุข และการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ และศาสนาผีให้อยู่ด้วยกันด้วยการใช้ยุทธศาสตร์ความรัก ความสามัคคีปรองดองในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟู เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคองในชุมชน ที่มีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงฮิตคอง และการนับถือต่อผู้อาวุโส

3. ชุมชนต้นแบบหรือนวัตกรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้คนในชุมชนนับถือศาสนาแตกต่างกันในรูปแบบแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างกันในศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ของการอยู่ร่วมกันในชุมชนทั้งด้านความรัก ความดี การรู้จักให้อภัย และด้านความกตัญญูต่อกันเพื่อนมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความหลากหลายทางศาสนาทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ที่บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอยะโฮรี จังหวัดยะโฮร์ ความแตกต่างในการนับถือศาสนาไม่เป็นประเด็นความขัดแย้ง ทุกศาสนาเป็นที่พึงทางใจ ที่มีหลักธรรมคำสอนให้คนในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรม ทุกคนในชุมชนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาใด ๆ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้น มีความศรัทธาในความถูกต้อง ธรรมหรือคำสอนของศาสนาช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและทุกคนในสังคมอยู่อย่างสันติสุข อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งภายในชุมชน มีเทคนิคสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง มีฮิตคอง ประเพณี พิธีกรรมร่วมกันอย่างเหมาะสม และพบว่าเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองของวิถีชุมชน หากมีการศึกษาอย่างลุ่มลึก โดยย้อนรอยอดีตค้นหาสภาพเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองภายใต้เงื่อนไข ฮิตคองสองคองสปีชี ตามวิถีไทย ตามครรลองศาสนา เช่นที่เคยเป็นมาแล้วในอดีตที่มีความร่มเย็นเป็นสุข แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แล้วทำการศึกษาก็จะทำให้ได้แนวคิดนวัตกรรมใหม่ของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เทคโนโลยีวัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เป็นแนวทางร่วมทางศาสนาที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ในประเทศไทย

ภาพประกอบ 2 โบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ที่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยะเกด จังหวัดยโสธร

จากภาพประกอบ 2 เป็นโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก อยู่ที่บ้านซ่งแย้ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอยะเกด จังหวัดยโสธร เป็นโบสถ์ไม้ที่มี ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีอายุถึง 100 ปี มีชื่อเต็มๆ ว่า “วัดอัครเทวดามีคาแอล” ซึ่งทั้งหมดทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ซึ่งชาวบ้านรวบรวมไม้และลงมือก่อสร้างด้วยกัน โดยลงมือ สร้างปี ค.ศ. 1947 (พ.ศ. 2490) มีลักษณะแบบศิลปะไทย กว้าง 16 เมตร ยาว 57 เมตร กระจกโบสถ์มีเส้นผ่าศูนย์กลางเกือบ 2 ฟุต อยู่ในหอรระซ่งสูงที่สร้างแบบ หอรระซ่งตามวัดไทยทั่วไป แต่แตกต่างจากจากโบสถ์ จากพลังแห่งศรัทธาอันแรงกล้าของคริสต์ชน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างโบสถ์ไม้ขนาดใหญ่ที่สุดนั้น ในปัจจุบันโบสถ์แห่งนี้สามารถบรรจุคนได้มากกว่า 500 คน

ภาพประกอบ 3 รูปปั้นสัญลักษณ์เฒ่า ของบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอยะเกด จังหวัดยโสธร

จากภาพประกอบ 3 บริเวณริมถนนจะมีรูปปั้นใหญ่เป็นตัวแสบ ที่เป็นสัญลักษณ์ของบ้านซ่งแสบ และเป็นแลนด์มาร์คใหม่ บริเวณรอบ ๆ จะมีร้านค้าขายของที่ระลึก ขายข้าวหลาม มีบริเวณที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

บ้านซ่งแสบ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางศาสนา ทั้งศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ทุกคนในชุมชนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาใด ๆ และปฏิบัติตามหลักคำสอนของ ศาสนานั้น ความแตกต่างในการนับถือศาสนาต้องไม่ถูกนำมาเป็นประเด็นความขัดแย้ง ทุกศาสนาเป็นที่พึงพอใจที่มีหลักธรรม คำสอนให้คนในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความศรัทธาในความถูกต้อง ธรรมหรือคำสอนจะช่วยแก้ไข้ปัญหาและอุปสรรค และให้ทุกคนในสังคมอยู่อย่างสันติสุขนั้น มีกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งภายใน อีกทั้งมีเทคนิคสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่าเทคโนโลยี วัฒนธรรมการปกครองของวิถีชุมชน หากมีการศึกษาอย่างลุ่มลึก โดยย้อนรอยอดีตค้นหาสภาพเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครอง ภายใต้อารยธรรม ฮิตสิบสองกองสิบสี่ ตามวิถีไทย ตามครรลองศาสนา เช่นที่เคยเป็นมาแล้วในอดีตที่มีความร่มเย็นเป็นสุข แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แล้วทำการศึกษาจะทำให้ได้นวัตกรรมเทคโนโลยีวัฒนธรรมฮิตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสม กับวิถีชุมชนในประเทศไทยต่อไป

อภิปรายผล

บุญประเพณี 12 เดือน (ฮิตสิบสอง) เป็นประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชนกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อชนบประเพณี มาผสมผสานกันทำให้คนในสังคมอยู่อย่างสงบสุขมาตลอด จนเป็นที่ยอมรับกันว่า “ฮิตบ้านคองเมือง” เป็นกลไกควบคุมสังคม (จิระเดช ดิสกะประกาย, 2553 : 46-47) ฮิตสิบสอง กองสิบสี่จึงเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งในสมัยโบราณมีกฎเกณฑ์เรียกว่า “คองสิบสี่” เป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ ผู้ปกครองบ้านเมืองและประชาชนทั่วไปพึงปฏิบัติมี 14 ประการ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2521 : 7) เป็นหลักในการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมและระเบียบสังคม ความสัมพันธ์อันดีงามให้แก่บุคคลในสังคม การปกครองจึงต้องอาศัยคำสอนตามหลักศาสนาเป็นรูปแบบวิธีการควบคุมทางสังคม และการสอนโดยใช้กุศโลบายในการควบคุม สังคมผ่านจารีตฮิตคอง ใช้จารีตประเพณีเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณค่าของสังคม ต่อเมื่อปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ความผิดต่าง ๆ ก็หลากหลายมากขึ้นจนผู้ปกครองต้องตรากฎหมายออกใช้ เพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินข้อพิพาทด้วยมาตรฐานเดียวกัน ในความผิด อย่างเดียวกัน เพื่อจะได้รักษาความยุติธรรมของสังคมเอาไว้ได้ (สุวิทย์ ธีรศาสตร์, 2549 : 84) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริณ รสจันทร์ (2559 : 188) ที่ได้ศึกษาการสร้างความปลอดภัยระหว่างสยามและท้องถิ่น หลังความขัดแย้งกรณีกบฏ ผู้มีบุญอิสานพุทธศักราช 2444-2455 พบว่าความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ คือ เครื่องป้องกันความขัดแย้ง ระหว่างรัฐกับท้องถิ่นได้ดีที่สุด และหนทางแก้ไข้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างท้องถิ่นกับรัฐนั้น ทำได้โดยการเปิดพื้นที่ให้คน ในท้องถิ่นมีโอกาสและมีส่วนร่วมในระบบราชการ ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม ท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในพื้นที่

บ้านซ่งแสบ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร แม้ว่าคนในชุมชนจะมีความเชื่อและมีการนับถือ ศาสนาที่ต่างกัน เช่น ศาสนาผี ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ แต่ก็ได้ปฏิบัติตามหลักฮิตคอง หลักธรรมคำสอนทางศาสนา มีความศรัทธาในศาสนา คำสอนของศาสนาช่วยแก้ไข้ปัญหาและอุปสรรคและทุกคนในสังคมให้อยู่อย่างสันติสุข มีเทคนิค กระบวนการสร้างความเข้มแข็งทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข มีความรักใคร่ปรองดอง มีความสามัคคี มีฮิตคอง ประเพณี พิธีกรรมร่วมกันอย่างเหมาะสม ปัจจุบันหมู่บ้านได้พัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี หัสดี (2563 : 24-34) เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่ โดยในชุมชนบ้านซ่งแสบ มีโบสถ์คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก อยู่ที่บ้านซ่งแสบ หมู่ 2 ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร เป็นโบสถ์ไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและมีอายุถึง 100 ปี มีชื่อเต็มๆ ว่า “วัดอัครเทวดามีคาแอล”

เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดยโสธรด้วย หากค้นหาเทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองภายใต้เงื่อนไข ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ตามวิถีไทย ตามครรลองศาสนา จะทำให้ชุมชนมีความร่มเย็นเป็นสุข มีแผ่นดินธรรม มีแผ่นดินทอง การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมร่วมสำหรับการสร้างสันติสุขและการคงอยู่อย่างยั่งยืนของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีตคองเป็นแนวทางร่วมทางศาสนา ที่แตกต่างของชาวพุทธและชาวคริสต์ ได้แนวคิดนวัตกรรมใหม่ของเทคโนโลยีวัฒนธรรม ฮีตคอง เพื่อการปกครองที่เหมาะสม กับวิถีชุมชนในประเทศไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หมู่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร มีประชาชนนับถือศาสนาต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกัน ได้โดยสันติสุขได้ด้วยความรัก และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความแตกต่างทางศาสนาไม่ปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ของชุมชนแห่งนี้

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ได้นำหลักคำสอนของศาสนา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้ชุมชนมีความสุขและมีความเกื้อกูลช่วยเหลือกันและมีเมตตาต่อกัน

1.3 เทคโนโลยีวัฒนธรรมฮีตคองที่คนในชุมชนบ้านซ่งแย้ ตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณกาล เป็นตัวเชื่อมประสานให้คนในสังคมสามัคคีปรองดองกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรต่อยอดการวิจัยด้านการวัฒนธรรมประเพณีที่สามารถสร้างจุดร่วมของคนในสังคมให้มีความสามัคคีกัน

2.2 องค์กรภาครัฐควรสนับสนุนให้ทุนวิจัยด้านการปกครองในชุมชนที่มีความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรม เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อัญญา ภาณุรัตน์ ที่อบรมสอนสั่งผู้วิจัยทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิงเพชร ส่งเสริม ท่านอาจารย์ ดร.ปิยศักดิ์ สีดา ที่เป็นพี่พี่ภิกษานวิจัย ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธงไชย ที่เป็นพี่พี่ภิกษานวิจัย และภรรยาของท่าน ได้นำพาผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยตลอดจนให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางการดำเนินการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ วัฒนกรสิริ ที่ให้คำแนะนำ ด้านภาษาอังกฤษแก่ผู้วิจัย และอาจารย์ ดร.อุษา กลมพันธ์ ที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้การกำลังใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยให้สามารถ ดำเนินการจนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

- จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2551). *การเมืองการปกครองไทย : จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ปทุมธานี: มายด์พับลิชชิง.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2521). *ขนบธรรมเนียมประเพณีระบอบการปกครองของชาวอีสานสมัยเก่า*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จีระเดช ดิสกะประกาย. (2553). *ตนสุวรรณภูมิ*. กรุงเทพฯ: เอเอสทีวีผู้จัดการ.
- ปริญ รสจันทร์. (2559). การสร้างความปรองดองระหว่างสยามและท้องถิ่นหลังความขัดแย้งกรณีกบฏผู้มีบุญอีสาน พุทธศักราช 2444-2455. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 10(2), 181-190.

- ยุวดี หัสดี. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยว ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนหมื่นสาร จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(2), 24-34.
- วิโรจน์ สุวรรณศิริ. (2561). เทคโนโลยีวัฒนธรรมการปกครองเพื่อสันติสุขที่สัมพันธ์กับข้อชะล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเงี้ยว ในราชอาณาจักรไทยและในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *ดุชนินพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2549). กฎผู้มีบุญอีสาน 2444-45 กับจดหมายลูกโซ่ฉบับแรกของเมืองไทย. *ศิลปวัฒนธรรม*, 28(1), 82-95.
- โสภี อุ้นทะยา. (2551). การให้ความหมายและกลไกการสร้างความสัมพันธ์บนพื้นที่พรมแดนไทย-ลาว จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต. *วารสารวิชาการ วิถีสังคมมนุษย์*, 1(พิเศษ เดือนมกราคม- มิถุนายน 2556), 73-89.
- อำนาจ พรหมกัลป์. (2560). กฎหมายโบราณอีสานในสยาม: การปกครองท้องถิ่นสาเกตุนคร พ.ศ. 2397- 2414. *วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(1), 647-655.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2555). *เศรษฐกิจและนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อม: ขาดทุนคือกำไร*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.